

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Štev. 221. Leto XII.

Maribor, petek 30. septembra 1938

Cena 1 din

Nevarnost nove vojne odstranjena

V Monakovem je bil dosežen popoln sporazum, katerega mora sprejeti tudi Češkoslovaška, ki dobi do konca novembra dokončne nove meje

Sporazum je dosežen...

MARIBOR, 30. septembra. Danes ob 2. uri zjutraj je bila konferenca štirih v Monakovem zaključena s končnim sporazumom, ki vsebuje podroben načrt o odstopitvi češkoslovaškega sudetskoneškega ozemlja Nemčiji. Izročitev se prične jutri, 1. oktobra, zaključni pa 10. oktobra. Prebivalstvo preostalega spornega ozemlja se bo pri ljudskem glasovanju meseca novembra svobodno in pod mednarodno kontrolo izreklo za Češkoslovaško ali za Nemčijo. Pod pritiskom volje vsega sveta, da se ohrani mir, in pod težo lastnih dvomov v uspeh v primeru vojne, je tudi Nemčija doprinesla svoj del do sporazuma, ki ni bil lahek. Rezultat monakovske konference štirih pa ni samo sporazum glede Češkoslovaške, ampak tudi dokončna izločitev sovjetske Rusije iz odločanja v evropski politiki. Ta konferenca je znova pokazala, da nimamo Slovani, dasi predstavljamo skoraj polovico evropskega prebivalstva, po lastni krivdi v evropski mednarodni politiki nobene besede in da o usodi slovanskih narodov še vedno odločajo Neslovani. To je dragocen nauk Monakova in resen opomin za bodočnost. Vojne za enkrat ne bo, nadaljnji razvoj dogodkov pa bo pokazal, v koliko so bile razne izjave zadnjih dni iskrene. -r.

Zunanji potek konference

PRIHOD DELEGACIJ

MONAKOVO, 30. septembra. Vodja in državni kancelar Hitler je pričakoval italijanskega predsednika vlade Mussolinija včeraj dopoldne na postaji v Kufelnu, kjer je stopil v njegov vlak in skupaj z njim odpotoval v Monakovo. Prvi konferenci med Mussolinijem in Hitlerjem v vlakih so prisostvovali tudi italijanski zunanji minister grof Ciano, Hitlerjev namestnik dr. Hess in poveljnik nemške vojske general Keitel. Na postaji v Monakovem sta se pridružila še maršal Göring in berlinski italijanski poslanik Attelico.

Mussolini in Hitler sta prispela v Monakovo nekaj minut po 11. uri, Daladier je prišel s svojim spremstvom na monakovsko letališče ob 11.15, Chamberlain pa ob 11.25. Mussolini in Hitler sta se podala v Rjavo hišo, kjer so se nadaljevala v vlakih pričetna posvetovanja med Nemci in Italijani, Angleži in Francozi so pa odšli v svoj hotel in se tudi posvetovali za enotnost nastopa. Chamberlain in Daladierja je kmalu nato obiskal maršal Göring. V hotelu so bili zbrani poleg Chamberlaina še angleški berlinski poslanik Henderson, francoski berlinski poslanik François Poncet, češkoslovaški londonski poslanik dr. Jan Masaryk, berlinski nemški poslanik Mastny in drugi.

PRIČETEK IN NADALJEVANJA

Ob 12.45 so se zbrali v Hitlerjevem delovnem kabinetu v monakovski Rjavi hiši, kjer se je pred leti pričelo nacionalno-socialistično gibanje: Adolf Hitler, nemški zunanji minister von Ribbentrop, Benito Mussolini, italijanski zunanji minister grof Ciano, Neville Chamberlain, ministerialni tajnik dr. Schmidt kot tolmač, francoski ministrski predsednik Daladier in francoski zunanje-politični generalni tajnik Léger. Posvetovanja so se pričela takoj in so trajala do 15.15. Nato so bili ločeni posveti med Hitlerjem in Mussolinijem na eni ter med Daladierjem in Chamberlainom na drugi strani, h katerim sta bila pritegnjena tudi posebni češkoslovaški opazovalci poslanik dr. Mastny in londonski poslanik dr. Masaryk. Mussolini in Ciano sta pa sprejela šefa madžarskega zunanjega ministrstva grofa Czakyja. Ob 17.5 se je konferenca nadaljevala in prekinila zopet ob 20.15 zaradi večerje. Tudi ta odmor se je porabil za ločena posvetovanja. Ob 22. uri se je pričel tretji in odločilni sestanek, ki je trajal vse do 2. ure danes zjutraj. Mussolini je po konferenci odšel takoj na vlak in se vrnil v Italijo, Chamberlain in Daladier sta pa odletela šele dopoldne v London, odnosno Pariz.

Uradno besedilo sporazuma

Čisto nemško ozemlje se izroči Nemčiji brez plebiscita od 1. do 10. oktobra — V mešanem ozemlju plebiscit koncem novembra — Ostala določila

BERLIN, 30. septembra. Svetovnozgodovinsko srečanje odgovornih državnikov štirih evropskih velesil v Monakovem se je končalo s srečnim sporazumom. Med kancelarjem Hitlerjem in ministrskimi predsedniki Mussolinijem, Chamberlainom in Daladierjem je bil po izčrpnih posvetovanjih dosežen sporazumen dogovor o rešitvi češkoslovaškega vprašanja, s katerim se zdi, da je v svetu zagotovljen mir. Dosežene sklepe so vladni predsedniki takoj podpisali. Sporazum je datiran z 29. septembrom 1938 in se glasi:

BESEDILO SPORAZUMA

Nemčija, Velika Britanija, Francija in Italija so se ob upoštevanju načelno že sprejetih predlogov o odcepitvi sudetskoneškega ozemlja od Češkoslovaške sporazumale o sledečih pogojih in modalitetah ukrepov in izjavljajo, da prevzemajo za korake, ki so potrebni za izvedbo, vso odgovornost. Sporazum obsega osem točk:

OSEM TOČK

1. Izpraznjevanje sudetskoneškega ozemlja, ki se izroči Nemčiji, se prične s strani Češkoslovaške dne 1. oktobra 1938.
2. Nemčija, Velika Britanija, Francija in Italija sklenejo, da mora biti izpraznitev zaključena do 10. oktobra t. l., in sicer brez vsakega poškodovanja ali razdejanja obstoječih naprav, za kar

prevzema vso odgovornost češkoslovaška vlada. Izpraznitev se izvrši ob prepustitvi vseh naprav v popolnoma nespremenjenem stanju.

3. Modalitete za izpraznitev sudetskoneškega ozemlja določi mednarodni odbor, ki se sestavi iz zastopnikov Nemčije, Velike Britanije, Francije, Italije in Češkoslovaške.

4. Etapno zasedanje pretežno nemškega ozemlja po nemških četah se prične 1. oktobra 1938. Pričetek zasedbe na priloženem zemljevidu naznačenih pokrajin se mora izvršiti tako-le: z I. zaznamovani kraji se zasedejo 1. in 2. oktobra, z II. zaznamovani 3. oktobra, s III. zaznamovani 3., 4. in 5. oktobra in s IV. zaznamovani 6. in 7. oktobra. Ostalo ozemlje s pretežno nemško večino bo zasedeno do 10. oktobra 1938.

5. Pod točko 3. tega sporazuma določeni mednarodni odbor bo določil ozemlje, v katerem naj se izvrši ljudsko glasovanje o bodoči državni pripadnosti tega ozemlja. To ozemlje zasedejo mednarodne vojaške čete do časa, ko bo glasovanje zaključeno in bodo določene dokončne meje, pri čemer se uporabijo ista določila, kakor so se pri plebiscitu v Posaarju. Mednarodni odbor bo določil tudi dan plebiscita, vendar pa se ta dan ne sme določiti kasneje, kakor do konca meseca novembra t. l.

6. Dokončne nove meje bo določil mednarodni odbor. Mednarodni odbor bo imel tudi pravico, da bo smel po štirih velesilah že določene meje proučiti in priporočati manjše spremembe.

7. Prebivalstvu vsega Nemčiji takoj izročenega, kakor tudi za plebiscit določenega ozemlja se prizna pravica opcije. Opcijska pravica se mora izrabiti v teku 6 mesecev po izvedbi tega sporazuma. Podrobnosti o opciji bo določila posebna nemško-češkoslovaška komisija.

8. Češkoslovaška vlada bo v teku štirih tednov od dneva sklenitve tega sporazuma odpuštila iz državne in vojaške službe vse sudetske Nemce, ki bodo to želeli. Obenem se izpuste na svobodo vsi v preiskovalnem zaporu pridrževani ali kazni odsedevajoči, političnih deliktov obtoženi ali zaradi njih obsojeni sudetski Nemci.

DODATKI

Sporazum vsebuje še mnoge dodatke, ki rešujejo najrazličnejša sporna vprašanja. V prvi vrsti je tu govora o garanciji Anglije in Francije, ki jih prevzema ta za pravilno in popolno izvedbo celokupnih sklepov sporazuma. Dalje se določa, da bosta, čim se uredi tudi vprašanje madžarske in poljske manjšine na Češkoslovaškem, dali tudi Nemčija in Italija vse potrebne garancije za nove češkoslovaške državne meje, ki jih češkoslovaška vlada zahteva.

POLJSKO IN MADŽARSKO VPRAŠANJE

Kar se tiče poljskega in madžarskega manjšinskega vprašanja, izjavljajo predsedniki vlad štirih velesil, da se morata obe vprašanji rešiti v teku najkasneje treh mesecev. Ako se to ne zgodi v tem roku, bo to dalo povod za novo konferenco predsednikov vlad Nemčije, Italije, Anglije in Francije.

VPRAŠANJE KOMISIJE

O sestavi v sporazumu določene komisije je bil dosežen sledeči sporazum: »Štiri na konferenci zbrane velesile so se zedinile v tem, da bodo tvorili ta odbor (komisijo): državni tajnik nemškega zunanjega ministrstva, berlinski veleposlaniki Anglije, Francije in Italije, kakor tudi delegat, ki ga bo sama določila češkoslovaška vlada. Vsa vprašanja, ki bi nastala iz izročitve ozemlja, bo reševal kot za to pooblaščen ta mednarodni odbor.

Praga bo sprejela sklepe

URADNO BESEDILO MONAKOVSKEGA SPORAZUMA NA SEJI ČEŠKOSLOVAŠKE VLADE

PRAGA, 30. septembra. Uradno besedilo monakovskega sporazuma je bilo javljeno danes ponoči takoj po odobritvi s strani šefov štirih velesil uradnemu opazovalcu monakovske konference, berlinskemu češkoslovaškemu poslaniku dr. Mastnemu. Besedilo sta mu izročila Chamberlain in Daladier po enourni medsebojni konferenci, na kateri sta se dogovorila glede podrobnih pripomb, ki naj

se dajo Pragi. Praška vlada je prejela besedilo danes in se takoj sestala k seji, na kateri bo zavzela svoje dokončno stališče, ki spričo nastalega položaja ne bo moglo biti drugačno, kakor pritrdilno. V javnosti je razpoloženje pobito zlasti zaradi naglega roka izvršitve sporazuma, določitve plebiscita tudi za pretežno češke dele in rezervacij glede ureditve poljskega in madžarskega vprašanja.

Sovjetska Rusija izločena

IZZA KULIS BOJA ZA SODELOVANJE NA KONFERENCI DRŽAVNIKOV V MONAKOVEM.

LONDON, 30. septembra. Takoj ko je bilo sklenjeno, da se sestane v Monakovem mednarodna konferenca, ki naj odloča o nemško-češkoslovaškem sporu, so zahtevale tudi vlade Češkoslovaške, sovjetske Rusije, Poljske in Madžarske, da se pripuste na to konferenco kot enakopravne stranke. Pritegnitev Češkoslovaške sta zagovarjali soglasno Anglija in Francija, Nemčija in Italija pa sta odbili. Doseženo je bilo na osebno Chamberlainovo intervencijo pri Hitlerju in Mussoliniju, da je smel priti kot uradni opazovalec v Monakovo češkoslovaški poslanik v Berlinu dr. Mastny, ki pa se posvetovanj samih direktno ni smel ude-

leževati. Kot svetovalec je bil v Monakovem tudi londonski poslanik CSR dr. Masaryk. Ker sta Hitler in Mussolini odbila predlog za pritegnitev CSR, sta Chamberlain in Daladier odbila tudi Hitlerjev in Mussolinijev predlog za pritegnitev Poljske in Madžarske. Vendar je bil za Madžarsko kot opazovalec v Monakovem grof Czaky, šef kabineta zunanjih zadev. Pritegnitev sovjetske Rusije pa je zagovarjal od vseh samo Daladier, a le formalno. Sklicanje te konference in njen sporazum pomeni definitivno izločitev sovjetske Rusije iz evropskih mednarodno-političnih vprašanj.

Maribor, 28. septembra.

Strankarstvo in visoko ideološko eksperimentiranje, ki je doseglo v nekih dobah zagriženost srednjeveškega verskega sektaštva, je zakrivilo posebno našemu severnovzhodnem ozemlju mnogo narodnega zla in očite škode. Slovenski življenjski Pece do izliva Ledave je živel dolga stoletja pred osvoboditvijo pod stalnim pritiskom Nemcev in Madžarov, ki so ga s svojo politično in gospodarsko močjo utesnjevali ter spravljali v položaj ljudstva druge vrste. Le redki posamezniki, ki so bili razen tega tudi gospodarsko dovolj samostojni, so imeli v svoji trdni narodni zavesti toliko odporne sile, da so ta pritisk brez večje škode vzdržali. Široke, socialno šibke in duhovno omahljive množice so pa postale vpogljive, in med njimi se je od leta do leta bolj širilo narodno odpadništvo ali vsaj mlačnost. Tuji optimisti in naši pesimisti so napovedovali, da je slovenstvo v nekaterih pokrajinah našega severnovzhodnega narodnega ozemlja že končno izgubljeno.

Šele konec svetovne vojne z nastankom kraljevine Jugoslavije je ta tuji narodni pritisk odstranil vsaj v političnem in kulturnem oziru ter ustvaril trdno podlago za novo narodno prebuditev ter postopno utrjevanje. In položaj, ki smo ga l. 1918. tu našli, je že po vsej svoji naravni logiki kazal pot k našemu pravemu delu. Ta položaj je terjalo od nas, da vrnemo s previdnim in postopnim podrobnim delom naše obmejno ljudstvo k njegovi pravi, tiščetni slovenski narodnosti. Pokazali naj bi mu, da je slovensko po vsej preteklosti, krvi in jeziku, objeli ga s svojo narodno ljubeznijo ter mu pomagali v težkih povojnih časih vsaj po svojih skromnih močeh iz vsakdanjih gospodarskih ter socialnih stis in težav. Toda namesto tega smo ga začeli že takoj po osvoboditvi pitati z gesli najbolj nepomirljivega strankarstva ter mu vtepati v glavo nedoumljivo »jugoslovenstvo«. To ljudstvo, ki niti še slovensko ni bilo dovolj zavedeno, smo hoteli naenkrat napraviti za »jugoslovensko«. Hoteli smo torej, naj na eni strani zaradi strankarske opredelitve sovraži svojega sosedo drugega strankarskega prepričanja, na drugi pa neha biti Slovenec in naj postane »jugoslovan«.

Nasledek tega je bil tak, kakršni je po vsej logiki stvari moral biti: narodno prebujevalno delo se je razdrobilo ter ostalo kljub velikim naporom često brez haske in da ni ta nezavedni človek postal ne Slovenec ne »jugoslovan«. Saj pa jugoslovenstva tudi ni mogel razumeti in doimeti njegovega bistva. In kako naj bi ga tudi bil, ko še oni, ki so mu ga oznanjali, sami niso bili na čistem, kaj je pod tem pojmom treba praktično razumeti. Ta pojem si je razlagal vsak po svoje, a čim več je bilo razlag, tem večja je postajala megla okoli njega. Razen tega smo pa zaradi meglenih teorij zanemarili še glavno: gospodarski in socialni dvig našega osvobodjenega obmejnega ljudstva! Zato ni nič čudnega, da je trpela in še vedno trpi naša obmejna narodna in državna stvar, in nekdanji hudo omajana meja še po dvajsetih letih ni zadosti utrjena. Skozi razrahljane špranje vnica še dalje tuja propaganda.

Ali naj se to nadaljuje še v tretje desetletje? Za nikogar, ki resnično ljubi svoj narod in svojo državo, ne more biti prav nobenega dvoma, da se mora dosedanja praksa temeljito nehati! Treba je našo mejo v narodnem oziru enotno in sistematično utrditi in napraviti iz naših obmejnih ljudi od Pece do izliva Ledave najprej narodno zavedne Slovence, ker šele kot zavedni Slovenci bodo s srcem in dušo pridobljeni tudi za jugoslovansko državno skupnost in kraljevino Jugoslavijo sploh. Ta Jugoslavija pa mora postati resnična skupna domovina, braniteljica svobodnega razmaha ter izživljanja Slovencev, Hrvatov in Srbov na podlagi odkritosrčnega medsebojnega priznavanja, spoštovanja in ljubezni. Težki časi, ki smo jih dočakali v Evropi, ne dopuščajo nobenega slepomišljenja več. Evropski dogodki terjajo od nas bolj kategorično kakor kdaj koli prej, da odstranimo vse, kar nas lahko razdvaja! Terjajo pa tudi, da uredimo svoja gospodarska in socialna vprašanja na podlagi popolne enakopravnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov ter da posvetimo v tem okviru prvo pažnjo naši meji.

Praški predlogi konferenci v Monakovem

URADNO OBVESTILO, KAJ JE ČESKOSLOVAŠKA VLADA PREDLAGALA KONFERENCI ŠTIRIH.

BEOGRAD, 30. septembra. Českoslovaško poslaništvo v Beogradu je izjavilo včeraj sledeče: »Še pred monakovsko konferenco je vlada českoslovaške republike pristala na svojo popustitev. Odločila se je odstopiti Nemčiji ozemlje, na katerem je več ko 50 odstotkov nemškega prebivalstva, zahtevajoč zase meje, v katerih bi Českoslovaška bila sposobna v bodoče živeti in se braniti. Toda razen tega českoslovaška vlada ne more sprejeti še plebiscit v pokrajinah z veliko češko večino, niti v popolnoma čeških krajih, kakor zahteva to g. Hitler, razlagajoč to zahtevo z razlogi popolnoma vojaške narave. Českoslovaška je sprejela rok za definitivno rešitev. Vse mora biti gotovo do 15. decembra, mogoča pa je rešitev do 31. oktobra. Českoslovaška sprejema tudi kot kontrolo mednarodne komisije britansko legijo in postopno zasedanje ozemlja s strani britanske vojske, preden bo predano Nemcem. Sprejema pogajanja o demobilizaciji, o odpoklicu vojaštva in reviziji svojega pogodbenega sistema, toda v interesu svoje obrambe, v interesu českoslovaške in nemške demokratske manjšine in v interesu Židov, ki se nahajajo na spornem ozemlju. Ne mo-

re pa izprazniti utrdbe pred odreditvijo meje, pred garancijo o izmeni prebivalstva in pred zavarovanjem novega sistema mednarodnih garancij. Českoslovaška vlada bo pospešila pogajanja in ne bo zavlačevala z definitivno rešitvijo, za katero se je enkrat že odločila po energičnem nasvetu Francije in Anglije, ravnanje se pri tem tudi po apelu številnih državnih poglavarjev z g. Rooseveltom na čelu. Postavljajoč v tem trenutku interese civiliziranega sveta nad boleča čustva svojega naroda in v želji za mirom in skupnim mirnim življenjem, se je čsl. vlada odločila na žrtve, ki so ji izsiljene z osredotočenimi napori, kakršni nimajo primere v zgodovini. Ima pa zato pravico zahtevati, da se tudi z druge strani pokaže enako razumevanje za evropski in svetovni mir. Če bi v tem stanju pogajanj končno nastale nepremostljive zapreke, predlaga čsl. vlada, da se ves spor iznese pred mednarodno konferenco ali pa se predloži za arbitražo g. Rooseveltu, kateri se českoslovaška vlada v celoti podreja. (Sklepi konference se v mnogočem bistveno razlikujejo od tega predloga. Op. ur.)

Veselje po vsem svetu

PO VELIKIH EVROPSKIH MESTIH SO MNOŽICE VSO NOČ ČAKALE NA VESTI IZ MONAKOVA — POROČILO IZ BEOGRADA

BERLIN, 30. septembra. Vsi današnji nemški listi pišejo skoraj izključno le o konferenci in sklepih v Monakovem. Besedilo sporazuma je objavljeno z velikimi črkami. Vse se zahvaljuje velikopotevnosti štirih državnikov, ki so ohranili svetu mir. Vso noč so se zgrinjale povsod radovedne množice, da izvejo rezultate konference. Kakor v Nemčiji so se zbirale množice v pričakovanju odločitev tudi po drugih mestih evropskih držav in Amerike. V Parizu je čakalo pred uredništvom več ko milijon ljudi skoraj vso noč na vesti iz Monakova. Ko je prišla nato ob 3. zjutraj vest o sporazumu, je nastalo veliko veselje. V vsej Franciji je napetost popustila. V Londonu je vzbudila davi vest o sporazumu nepopisno navdušenje med množicami, ki so bile skoraj vso noč na ulicah. Prav tako silno navdušenje se je polotilo množic po vseh mestih Italije. Prirejane so bile Mussoliniju in Hitlerju navdušene ovacije in manifestacije.

BEOGRAD, 30. septembra. Vest o sporazumu v Monakovem in preprečeni vojni je bila v vsej Jugoslaviji sprejeta zelo povoljno. Ta rešitev daje prav zadržanju vlade g. Stojadinovića ter dalekovidnosti in modrosti njegove zunanje politike, ki je bila usmerjena na to, da se Jugoslavija, če le mogoče, obvaruje pred vojnimi konfliktom. Prebivalstvo

Jugoslavije je s strahom zasledovalo dogodke zadnjega časa, vendar je z relativno veliko mirnostjo gledalo v bodočnost, ne da bi se mu bilo treba bati neposredne vojne nevarnosti.

LONDON, 30. sept. Tekom noči in današnjega dopoldneva so dobivali udeleženci konference, posebno Chamberlain in Mussolini, zahvalne brzojavke z vsega sveta, ker se jima je posrečilo ohraniti mir. Tudi Roosevelt je prejel mnogo zahval. Veliko zadovoljstvo in zahvalo so izrekli Chamberlainu tudi Malcolm Lyons, predsednik avstralske vlade, Mackenzie King, predsednik kanadske vlade ter novozelandski ter južnoafriški ministrski predsednik.

LONDON, 30. sept. V vsej Angliji so z velikim veseljem sprejeli vest o sporazumu. Včeraj so še z največjo naglico kopali rove in zaklone proti napadam iz zraka. Danes pa so že izdali povelje, naj prenehajo vse priprave na vojno. Tudi londonska borza je takoj zabeležila sporazum. Včeraj je prišlo veliko Angležev s kontinenta domov, veliko jih je pa šlo na Irsko.

NEWYORK, 30. septembra. Prve vesti iz Monakovega so v USA povzročile tako dober vtis, da so se na vseh borzah kurzi visoko dvignili. Papirji so se dvignili že spočetka za 3 dolarje.

Pikanterije s konference

TIRJE ODLOČEVALCI O VOJNI IN KAKO SO GOVORILI MED SEBOJ S MIRU

MONAKOVO, 30. septembra. Posebni poročevalci Havasa na zelo mikaven način opisuje potek razgovorov med štirimi državniki, ki so reševali usodno vprašanje evropskega mira. Posvetovanja so bila v najlepši dvorani fuhrerjeve hiše; dvorana je bila od vrha do tal vsa okrašena. Chamberlain, Daladier, Mussolini in Hitler so sedeli z okroglo mizo,

Ta jasna misel in edino prava politika bo razumljiva vsem brez razločka in bo lahko že v najbližnji bodočnosti rodila viene sadove. Strankarskega hujkanja in škodljivih, samo ljudi begajočih in naravnih razvoj zavirajočih ideologij pa mora biti enkrat za vselej konec. Z jasno slovensko narodno in skupno državno jugoslovansko zavestjo se bo dvignil narod in državni ponos, brez katerega ne more biti nesvobodnega naroda ne svobodne države. In naša severnovzhodna meja bo tudi ter varna na vse strani in v vsakem pogledu.

da so se tako izognili kočljivemu vprašanju predsedovanja. Chamberlain je govoril angleško, Daladier francosko, Hitler nemško, le Mussolini izmenoma italijansko, francosko, nemško in angleško, kar je znatno pospešilo potek razgovorov. Tolmač dr. Schmidt je imel silno težko nalogo, ker je moral z največjo naglico prevajati vprašanja in odgovore.

Havasov poročevalci je izvedel tudi za naslednjo pikanterijo: Ko je Mussolini stopil pri večernem nadaljevanju konference v dvorano, je pozdravil Hitlerja smehljaje z besedami: »Guten Abend, mein Führer!«

Posebne pozornosti pa je bil deležen zlasti Daladier, kar priča naslednja ganljiva scena pred hotelom, kjer je stanoval: Ko je izstopil iz avtomobila, sta pristopili k njemu dve Monakovčanki, ga prijelii krčevito za roke in ga ihteč prosili in rtili s solzami v očeh, naj stori vse, da se bosta Francija in Nemčija sporazumeli.

Kolonije in Španija

MÜNCHEN, 30. septembra. Včeraj popoldne ob 12.30 se je Daladier prvičkrat razgovarjal s Hitlerjem in Göringom. Razgovor je bil nenavadno pristen. Hitler je izrazil upanje v trajno sodelovanje Nemčije in Francije po teh zgodovinskih razgovorih v Monakovem. Nato se je Daladier razgovarjal s Chamberlainom in nato z Mussolinijem. Na Hitlerjev predlog so potem odšli vsi štirje državniki v Hitlerjev delovni kabinet, kjer se je začela konferenca. Hitler je zastopal stališče, da se je treba hitro in neodložljivo odločiti. Zvedelo se je, da se je Mussolini dotaknil tudi španske vojne in predložil umik prostovoljcev. Hitler pa je sprožil na konferenci tudi vprašanje nemških kolonij.

Garancija novih mej ČSR

MONAKOVO, 30. septembra. (Avala) Izdan je bil uradni komunikat: »Vladi Anglije in Francije sta se sporazumeli na temelju čl. 6 angleško-francoskih predlogov z dne 19. septembra in garantirati nove meje Českoslovaške za primer neprovociranega napada. Takoj ko bo sklenjen sporazum tudi z madžarsko in poljsko manjšino, bosta prevzeli garancijo tudi Nemčiji in Italiji. Podpisani: Neville Chamberlain, Edouard Daladier, Benito Mussolini, Adolf Hitler.«

POSLOVITEV V MONAKOVEM

MONAKOVO, 30. sept. Po končanih razgovorih se je Hitler po pol dveh ponoči prisrčno poslovil od državnikov. Angleški ministrski predsednik je izjavil, da je srečen, ker se je posrečilo ohraniti mir na svetu. Vesel je, ker je prišel v Monakovo. V podobnem smislu sta se izrekla tudi Daladier in Mussolini. Množica jim je po ulicah prirejala manifestacije.

NERESNICNOST VESTI O ODPSTOPU DR. BENEŠA.

PRAGA, 30. septembra. V českoslovaških merodajnih krogih kategorično demantirajo vse glasove o dozdnevem namenu prezidenta dr. Beneša, da poda ostavko.

ŠTEVILO SUDETSKIH BEGUNCEV RASTE.

BERLIN, 30. septembra. DNB poroča, da je število sudetsko-nemških beguncev doseglo 241.000 oseb.

BARCELONSKA VLADA ZA UMIK PROSTOVOLJCEV.

ZENEVA, 30. septembra. Odbor Zveze narodov, ki ima dolžnost proučiti načrt resolucije, s katero je Negrin kot predstavnik republikanske Španije pozval Zvezo narodov, naj pošlje v republikansko Španijo svojo komisijo, ki bi naj proučila umik prostovoljcev iz republikanske vojske, je zaključil z delom in se odločil, da se ta načrt izroči svetu Zveze narodov. Načrt bi namreč zaradi opozicije Portugalske, Albanije, Poljske in Madžarske ne našel soglasnega odobranja skupščine, ki je v takem primeru potrebno.

SPREMEMBE V TOKIJU

TOKIO, 30. sept. Zunanji minister Ugaki je demisioniral, ker je prišel navzkriž z vojaškimi oblastvi. Predsednik vlade princ Konoye je sam prevzel zunanje ministrstvo.

TORNADO V AMERIKI

CHARLESTON (Južna Karolina), dne 30. sept. Pri strahovitem tornadu, ki je včeraj divjal, je bilo 20 mrtvih in preko 300 ranjenih. Porušenihi je tudi mnogo zgradb. Vojska in mornarica rešujeta ponesrečence.

SEJA POMORSKEGA ODBORA BALKANSKEGA SPARAZUMA.

SPLIT, 30. septembra. Konferenca tega odbora, ki je bila že večkrat odložena, se bo vršila 12. oktobra v Splitu. Predsednik odbora, romunski kontreadmiral Pais, je že sporočil imena delegatov Romunije in Turčije, ki bodo sodelovali na tej seji. Člani naše in grške delegacije še niso določeni. Kontreadmiral Pais pride v Split že 9. oktobra.

Borza. Gurih, 30. septembra. Devize. Beograd 10, Paris 11.85, London 21.16, New York 44 1/2, Milano 23.30, Berlin 176.75.

Oblačno, mirno, mlo vreme, ponekod morda še neznatne padavine.

Novice

Socialno šibki sloji iščejo rešitve v zadrugištvu

Če motrimo sedanje gospodarsko življenje drugod in pri nas, vidimo isto: manjše skupine se združijo v večje; ker se zavedajo, da je sedaj razvoj gospodarskih prilik takšen, da so edinole večje enote zmožne življenja in uspešnega uveljavljanja. Posebno se to lepo vidi zadnje čase pri nas. Ustanavljajo se vedno nove zadruge. Pa tudi pri teh ne ostane. Tudi zadruge iščejo nove večje celote in to imajo v zvezah. V ilustracijo teh trditev naj navedemo, da so slovenski brivci pričeli gibanje za ustanovitev zveze brivskih zadrug dravske banovine, pod katero bi spadale mariborska, ljubljanska in celjska brivska zadruga. In še drug takšen primer. Mariborski Okrožni odbor obrtnih združenj je bil pred likvidacijo. Toda obrtniki so še pravočasno uvideli, da bi s to obrtno ustanovo izgubili eden največjih obrtniških forumov. Prav tako so bili slovenski sodarji pred propadom. V zadnjem hipu so našli rešitev v skupni produktivni obrtni zadrugi, ki jim bo zagotovila prispeljanje. Takih in sličnih primerov je

mnogo. Vzroke je treba iskati v prehitrem tempu splošnega gospodarskega in zlasti industrijskega razvoja, ki ima za nujno posledico to, da propade vse, kar je malo in osamljeno. Zlasti pa so pri tem prizadeti tako zvali mali ljudje. Mali obrtnik sam ne pomeni nič, kot član neke skupnosti pa more mnogo koristiti. Korist ima posameznik, ima jo pa tudi skupnost in po njej ves narod. Zato ustanavljanje produktivnih obrtnih zadrug ni prav nič čuden pojav, ker je to nujna posledica sodobnosti. Prišel bo skoraj čas, da bodo vse obrtniške panoge imele lastne produktivne zadruge. Pri nas jo imajo doslej samo mizarji, ki v tej zadruzi mnogo bolje uspevajo, kakor pa če bi bili odvisni od naročil kot samostojni obrtniki. Povdarjamo, da velja to predvsem za male in srednje obrtnike, ker predstavljajo velika obrtniška podjetja tako sama na sebi že industrializirana podjetja, ki odgovarjajo produktivnim zadrugam. Zato je vedno bolj resnično načelo, da je rešitev malih ljudi v skupnosti, v zadrugah.

Ali je leški premogovnik izčrpan?

STROKOVNJAKI UGOTAVLJAJO, DA LEŽIŠČA V OKOLICI LEŠ SE NISO IZCRPANA TER NUDIJO MOŽNOST ZASLUŽKA.

S 1. septembrom je Rudarska zajednica, lastnica leškega premogovnika pri Prevaljah, odpustila vse rudarje in nameščence. Preko noči je izgubilo kruh 49 rudarjev in 2 nameščence. Na cesti je torej okoli 120 ljudi. Razlog za ustavitev obrata je iskati v tem, da so zadnji ostanki premogovnih slojev na Lešah izčrpani. Prejšnja lastnica leškega premogovnika Ilirska družba je pred 2 letoma dala rudnik na dražbo. Ker je bil takratni ravnatelj Ilirske družbe g. Hans Flaschberger dolžan rudarjem na mezdah okoli 300.000 dinarjev, so bili pridani rudarji prisiljeni, da so se združili v Rudarsko zajednico. Ta je na svoj javni dražbi v Ljubljani kupila premogovnik z vso rudniško posestjo in pritlikinami, da so si oškodovani rudarji krili svoje terjatve proti Ilirski

družbi oziroma njenem ravnatelju. Rudnik je izčrpan in Rudarska zajednica je bila primorana vse svoje premoženje razen jamskih mer, prodati, da je lahko krila svoje obveznosti. Strokovnjaki sodijo, da vsa jamska polja na Lešah še niso izčrpana. Ni pa nikogar, ki bi se zanimal za jamske mere še neizčrpanih polj, ki bi z nadaljevanjem rudarskega dela omogočil nadaljnji zaslužek leškim rudarjem. S tem je žalostno poslovanje bednega življenja leških rudarjev končano. Na cesti so ljudje z družinami, zdravi in željni dela. Zato je potrebno, da se za brezposelne leške rudarje zavzame naša javnost, zlasti pa banovina, ki naj dobro kvalificiranim leškim rudarjem preskrbi delo in zaslužek.

Kameno olje v Medmurju

Zadnja leta se je produkcija nafte v Medmurju zelo povečala. Medtem ko so lani dobili 240 ton nafte, je že letošnjega polletja produkcija narasla na 508 ton. Samo v letošnjem septembru so jo pridobili 200 ton. V zadnjih osmih mesecih so samo v Selnici in Peklenici dobili 740 ton nafte. Tu je pa tudi v vsem Medmurju največ nafte. Koncesijo za petrolejske vrelce ima že 50 let Medmursko petrolejsko društvo. Doslej je bil tu udeležen tudi nemški kapital, ki pa se je zdaj umaknil in na njegovo mesto je prišel švicarski kapital. Po poročilih nameravajo zdaj zaposliti pri navadnih delih samo

domače delavce, inženirji pa ostanejo še vnaprej tuji, kajti naši inženirji se morajo poprej navaditi tega dela. Kmetje v okolici Peklenice že mnogo let vedo, da teče iz zemlje neko gosto črno in smrdljivo olje, ki ga že dolga leta uporabljajo kot kolomaz. Zdaj pa so prišli tu na delo moderni stroji, in produkcija nafte se je naglo dvignila. — Tudi na madžarski strani so začeli vrtati. Tamkaj pa deluje ameriški kapital in dobivajo že okoli 25 vagonov nafte na dan. Vrtali pa so do 2000 metrov, preden so prišli do pravih vrelcev. Zdaj vrtajo že peti vrelce.

K stavki ribniških kamnolomcev

K našemu včerajšnjemu poročilu o stavki kamnolomcev in o pogajanjih, ki smo ga posneli iz uradnega vira, nam je poslalo vodstvo kamnolomcev naslednje sporočilo:

V ponedeljek je prišel tajnik Zveze stavbinih delavcev Jugoslavije g. Ignac Tratar v Ribnico z namenom, da se likvidira to negotovo stanje. O kakih pogajanjih ni bilo govora. Vršili so se samo razgovori, potom katerih naj bi prišlo do pogajanj. Delavstvo vztraja ter je — kot prvi dan — na stališču, da se ne povrne na delo prej, dokler ne bo podpisana kolektivna pogodba in vse minimalne zahteve stavkujočih. Stavkujoče delavstvo naproša vso slovensko javnost, da stoji v teh težkih dneh njemu ob strani ter tudi moralno podpre delavstvo. Obenem se ob tej priliki tudi iskreno zahvaljuje za vso podporo in pomoč, ki je bilo deležno. Vodstvo.

PRAVNIKI V NAŠI DRŽAVI

Po statistiki diplomiranih pravnikov je diplomiralo na naših pravnih fakultetah

Dodatek k zimskemu voznomu redu

V mednarodnem prometu se uveljavlja nov vozni red o polnoči od 1. na 2. oktober, v krajevnem prometu pa o polnoči od 2. na 3. oktober. Poleg sprememb, ki so navedene že na stenskih vozniških redih, stopijo v veljavo še naslednje spremembe: Prvi jutranji vlak iz Rogaške Slatine v Zagreb vozi tudi v zimski dobi, prav tako tudi zadnji večernji vlak iz Zagreba do Rogaške Slatine. Na progi Ljutomer—Radgona izostaneta mešana vlaka št. 8832 in 8831, vozila pa zato potniška vlaka št. 8812 in 8837. Vlak št. 8812 odhaja iz Ljutomera ob 8.14 in vlak št. 8837 iz Radgone ob 17.40. Nadalje vozita na progi Ljutomer—Gornja Radgona vlaka št. 8818 in 8819. Vlak št. 8818 odhaja iz Ljutomera ob 6.10 in vlak št. 8819 iz Gornje Radgone ob 7.1.

Na progi Velenje—Dravograd Meža izostaneta vlaka št. 9111 in 9120, ki sta dosedaj vozila le ob torkih in sredo, odnosno ob ponedeljkih in torkih. Vsi podatki o prihodih in odhodih navedenih vlakov so na stenskih vozniških redih.

LJUTOMERSKE NOVICE

Neodvisno gledališče iz Maribora je nameravalo priti gostovat to soboto. Bilo pa je odklonjeno zato, ker bodo vrteli v Sokolskem domu nemški film »Sisi«. Denar in narodna zavednost sta si včasih v botrinjstvu. — V nedeljo 2. okt. pridejo k nam »Prijatelji slovenskih goric«. Za njih bo prirejeno majhno gostovanje. Iz »Kotliškega doma« bodo odpeljali nevesto v »Sokolski dom«, kjer bo popoldne veliko veselje. Vsekakor bo to narodna manifestacija v duhu neomajne narodne sloge. — Grozdje v goricah zori. Skrbi nas, kakšna bo cena vinu. Če bo takšna kot jo ima sedaj sadje, katerega je letos precej, potem nam bo slaba predla. — Ljutomerčani bomo šli to nedeljo v Mur. Soboto, kjer bodo zvečer gostovali mladi gledališki igralci iz Maribora.

o. Gor. Radgona. Cenjene naročnike »Večernika« opozarjamo, da bodo od jutri 1. oktobra dalje list lahko redno dobivali že isti dan zvečer (po prihodu avtobusa iz Maribora) in sicer v trgovini Janko Sušec, Gor. Radgona.

o. Za družine stavkujočih kamnolomcev v Ribnici na Poh. so doslej razni dobrotniki darovali skupno 16.866 din.

o. 22 milijonov igralnih kart bodo zmleli v prah v papirnici v Vevčah. Karte predstavljajo vrednost okoli 1.100.000 dinarjev.

o. Odlikovanje gospe Copelandove. Lektorica za angleščino na naši univerzi ga. Copelandova je prejela za svoje zasluge, ki si jih je pridobila s svojim delovanjem za zblizanje med našim in angleškim narodom, najvišje odlikovanje angleškega imperija. Diplomsko sta osebno podpisala kralj Jurij VI. in kraljica.

o. Slovenski študenti in dalmatinski krošnjarji se vračajo iz Češkoslovaške. Največ potujejo kar preko Nemčije, čeprav je meja zaprta. Pomagajo si na ta način, da gredo na meji več ur peš čez hribe. Vsak dan pride okoli 20 krošnjarjev in posamezni študenti, ki pripovedujejo o svojih vtisih zadnjih dni iz bratske Češkoslovaške.

o. Živega kragulja so ujeli na Velikem vrhu pri Litiji otroci, ki so roparici postavili past. Kragulja so komaj ukrotili in spravili v kletko.

o. Kačo z dvema glavama je ujel posestniški sin Ludvik Volmajer na Rdečem bregu pri Sv. Lovrencu. Po nesreči je eden od mnogih ogledovalcev tega čuda strl belouški eno glavo, in kača je zaradi tega poginila. Belouško bodo razstavili v Mariboru.

o. Neznanec je vlomil v Koščevo hišo v Rečici pri Polzeli včeraj popoldne in odnesel 6000 dinarjev. Ko so se domači vrnili s polja, so tatvino takoj opazili in prijavili orožnikom.

o. Sokolske cigarete. Na prošnjo uprave Škola kraljevine Jugoslavije je uprava drž. monopolov začela izdelovati posebne cigarete, in sicer »Vardar«, »Drina«, »Morava«, »Zeta« ter »Ibar«, ki bodo imele napis »Sokolska Petrova petoletnica« z letnico 1936—1941. Vsako sokolsko društvo si bo lahko naročilo te

cigarete in jih v propagando sokolske petletke prodajalo na svojih prireditvah, dokler ne bodo vse razprodane, tudi če bi med tem določena doba že minila.

o. Krovce padel s strehe in se ubil. V Kamniški ulici v Šiški je včeraj dopoldne padel s strehe neke nove stavbe 70-letni krovski mojster Miliael Plestenjak in se ubil.

o. 6 gonilnih jermenov je nekdo ukradel lesnemu industrijalcu Viktorju Glaserju iz Ruš, ki ima svojo žago pri Sv. Arehu na Pohorju. Orožniki so storilcem na sledu, svari se pa pred nakupom jermenov.

o. Ze pred dobrim mesecem je bilo ukradenih iz zaklenjene sobe Zverjeve domačije v Gašleraju pri Sv. Juriju več predmetov, med njimi srebrna moška in ženska ura, novi moški čevlji in nekaj drobiža. Zdaj so orožniki na Tezmem prijeli bivšega Zverovega hlapca, ki je tatvino priznal, ukradene stvari pa je že prodal neznanim delavcem.

Murska Sobota

V nedeljo 2. okt. bo gostovalo v Sokolskem domu »Neodvisno gledališče« iz Maribora z dramsko pesnitvijo »Breskova cvet« in s strašno žalostno komedijo »Piramuž in Tizba«. Začetek ob 20.30 uri. Cene 20, 15, 10, 6 in 2 din.

c. Celjski drobiž. Umrl je včeraj zjutraj krznar Orehovec Martin. Pogreb bo v soboto ob 4. iz Gasilskega doma na mestno pokopališče. — Hči uradnika v zdravilišču v Rogaški Slatini Lapajne Marija je na poti po mleko padla in si zlomila levo roko. — Posestnica Mlakar Marija iz Bodrišne vasi je v torek padla na njivi z voza in si nalomila desno roko pod komolcem.

c. Mestna občina namerava prepleskati in preslikati seino dvorano in razpisuje ta dela, za katera je treba vložiti ponudbe do 3. X. do 11. ure. Prav tako razpisuje dobavo mizarske opreme za delavnico in skladišče mestnega vodovoda v pritličju hiše Gosposka ul. 20.

n. Seja pomorskega odbora Balkanske zveze bo 12. oktobra v Splitu. Predsednik tega odbora romunski kontreadmiral Pais je o tem že obvestil delegate Romunije in Turčije, dočim naša in grška delegacija še nista določeni.

n. Kongres gozdarjev bo od 2. do 4. oktobra v Vinkovcih. Za udeležence je odobrena polovična voznina.

n. Predsednik Mednarodne parlamentarne unije Carton de Viart je prispel v Dubrovnik, od koder bo nadaljeval vožnjo v Beograd na sestanek eksekutivnega komiteja Unije.

n. Dnevi hrvatske knjige bodo v Zagrebu prve tri dni oktobra. Namen dnevoj je zbrati denarna sredstva za izvršitev prosvetnih nalog Hrvatske Matice in dati možnost javnosti, da si nabavi kvalitetne knjige.

n. 20-letnica prihoda srbske vojske v Banjo Luko in 30-letnica obstoja Narodne obrane bodo 21. oktobra svečano proslavili v vsej Vrbaski banovini.

n. Naš paviljon na svetovni razstavi v New Yorku bo organiziral ravnatelj obrtne šole v Zagrebu Vojta Braniš. Zdaj potuje po Dalmaciji in išče gradivo za turistični oddenek.

n. Očeta osemnajstih otrok, kmet Sačica, je usmrtil avto včeraj v okolici Vavrždna. Sedel je na vozu, pa se je splasil konj, da je nesrečnež padel z voza. Mimo je pripeljal avto in ga do smrti povozil.

n. 3000 sodov slanah rib je pri nas naročila Češkoslovaška. Kot naročnik fungira neka velika izvozna tvrdka iz Prage.

n. Dva vlaka sta trčila včeraj zjutraj na postaji Kakanj pri Sarajevu. Materialna škoda je velika, človeških žrtev pa ni bilo.

n. Potres v Koprivnici. Včeraj popoldne so v Koprivnici na Hrvatskem čutili precej močne potresne sunke, ki pa niso napravili škode, pač pa je potres povzročil mnogo strahu.

n. Za snop slame se je steplo pet brezposelnih na nekem zapuščenem seniku v okolici Zagreba. Na policiji je eden izmed peterih revežev izjavil: »Preganjajo nas vsi, oblasti in sotrpini, kdor pride z nami v stik. Le smrt naj nas reši neprestanih muk!«

Maribor

Za najboljšo postojanko

KOSTANJARJI SE ŽE OGLAŠAJO. — NOVE SKRBI TRŽNEGA ODESKA.

Hladna jesen že prihaja, po gozdovih zori zlahkni kostanj, in ne bo več dolgo, ko se bodo na mestnih ulicah pojavili kostanjarji, ki spadajo v večerno zimsko sliko vsakega mesta.

Tako je tržni odesk naše mestne uprave, ki se že itak ne more pritoževati, da ne bi imel dosti dela in skrbi, sedaj postavljen pred nalogo, da modro in pravično reši vprašanje konstanjarjev. To vprašanje ni tako lahko in preprosto, kakor se morda zdi, kajti prigrasilo se je nad 30 kandidatov za pečenje kostnja, od katerih se naravno vsak poteguje za najboljšo postojanko, kakor so na primer Glavni trg, Trg svobode, Kralja Petra trg in druge živahne prometne točke, kjer se obeta večji zaslužek. In baš to, da hočejo vsi imeti najboljša mesta, je tisto, radi česar si morajo gospodje v tržnem odesku beliti glave, kako bi napravili, da

bo šlo po pravici in da ne bo videti, kot da je kje kaka protekcija. Ali pa celo, da bi bilo kaj politike vmes...

Kakor smo zvedeli, se je tržni odesk v stvari odločil tako, da bodo pri razdelitvi kostanjarjskih postojank vpoštovane zgolj kvalifikacije. Te so osebnega, socialnega in strokovnega značaja. Na boljše postojanke smejo potemtakem v prvi vrsti računati stari ljudje, odnosno najrevnejši med revnimi, oziroma taki, ki so že na dobrem glasu kot kostanjarji. Star, reven, pošten kostanjar ali kostanjarka, ta naj dobi boljše mesto, ker ga je zaslužil, ostali pa naj se zaenkrat zadovoljijo s slabšimi mesti, zato pa naj gledajo, da si bodo s pečenjem dobrega kostnja, z zmernimi cenami in vsem tistim, kar je treba, da se kostanjar občinstvu priljubi, za prihodnje leto pridobili pravico na boljše postojanko.

Uspešen lov za tihotapci

Zagrebske carinske oblasti so bile zaupno obveščene, da se od njih tako dolgo zasledovani tihotapci skrivajo v Mariboru. O tem so obvestili mariborske carinske organe za pobijanje tihotapstva, ki so včeraj dopoldne napravili tihotapcem pri brodu blizu Mariborskega otoka na obeh straneh Drave zasedo. In ne zaman. Res sta se tam sestal dva nevarna tihotapca Ante Galič in Katarina Krmarič-Galič. Ko sta zagledala carinske organe, sta tihotapca pobegnili v studenški gozd. Lov za njima sta pričela carinska poverjenika Ante Pavičič in

Gavril Gavrilovič, ki sta tihotapca kmalu prišla. Pri njih sta našla 1500 vžgalnikov. Pri zasliševanju sta tihotapca izpovedala, da sta se pred par dnevi vrnila iz Zagreba, kjer sta prodala mnogo tihotapskega blaga. Galič je že 18 krat predkaznovan in je iz Zagreba za njim izdana fitalica. Po vestih iz Zagreba sta aretirana člana dobro organizirane tihotapske družbe, ki se pri svojih poslih poslužuje tudi avtomobilov. Carinske oblasti v Mariboru so skupno z zagreškimi uvedle strogo preiskavo.

SPREMEMBE AVTOBUSNEGA VOZNEGA REDA

Zjutraj odpade na progi 1 vožnja ob 6.30 iz kolodvora, vozi pa prvi avtobus ob 6.15. Zadnji dve vožnji zvečer ob 25.15 in 20.30 iz kolodvora se vršita le ob nedeljah in cerkvenih praznikih. — V Studence vozi avtobus ob 6.22 samo ob delavnikih, ob 20.40 (dosedaj 20.22) pa le ob sobotah, nedeljah in cerkvenih praznikih. — Na Pobrežje odpade vožnja ob 16.40 in 19.22, zato pa odhaja zadnji avtobus z Glavnega trga ob 19.10. — Na Tezno odpade vožnje 8.37, 11.22 in 19.52. — V Limbuš vozi dnevno avtobus ob 12.45, mesto dosedaj ob 12.35. Dnevna vožnja ob 18.22 odpade, ravno tako ob nedeljah in praznikih vožnja ob 20. — V Sv. Martin vozi ob nedeljah in praznikih večerni avtobus iz Maribora ob 18. in se vrača od Sv. Martina ob 19. — V Sv. Peter vozi večerni avtobus iz Maribora ob 17.30, mesto ob 18. — Na Pohorje vozi avtobus ob 2. t. m. dalje le, ako se prigrasli najmanj 14 potnikov v soboto ali pred praznikom v prometni

pisarni. Vse druge vožnje ostanejo v zimskem voznem redu iste.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Današnji številki smo priložili poloznice. Prosimo, da nam naročnino za oktober nakažete in tudi eventualne zadržanke na naročnini poravnate.

Uprava »Večernika«.

m. **Novinarski klub.** Drevi ob 18. uri važna klubova seja v kavarni »Bristol«. Člani se pozivajo, da se seje udeležijo polnoštevilno!

m. **Umrli so v Mariboru.** 81-letni posestnik Ivan Koller s Teznega, 82-letna zasebnica Cecilija Klippstädter, 40-letna zidarjeva žena Ana Čepe in 57-letna zasebnica Marija Vmuk.

m. **Slovo od upravnika carinarnice.** Včeraj se je s prvim popoldanskim brzovlakom odpeljal na novo službeno mesto upravnika mariborske carinarnice g. Svetozar Mihajlovič. Na kolodvoru se je zbralo celokupno uradništvo tukajšnje carinarnice in se od svojega predstojnika nadvse pristrčno poslovilo.

m. **Jutri je zadnji dan za prijavo udeležencev prve državne obrtne razstave v Beogradu.** Prijave sprejema tajnik Obrtnih združenj v Vetrinjski ulici. Prva skupina obrtnikov odpotuje v Beograd 15., druga pa 20. oktobra.

m. **Novi mesarski mojstri.** Včeraj so bili v obrtniških prostorih mojstrski izpiti mesarjev. Od 5 kandidatov sta z uspehom napravila mojstrski izpit samo dva pomočnika.

m. **Avtobusna postaja razsvetljena in opremljena z napisi.** Novi avtobusni kolodvor so opremlili z velikim grbom Maribora in lepimi napismi. Ves čakalni koridor je razsvetljen s številnimi elektriškimi lučmi.

m. **Odesk Zveze Maistrovih borcev v Cirkovcih** vabi člane ZMB iz Maribora in okolice, zlasti odbornike in namestnike centralnega odbora, da se polnoštevilno udeležijo vinske trgatve v nedeljo, 2. oktobra, ob 15. uri v prostorih kolodvorske restavracije tovariša Frasa v Cirkovcih.

m. **Prvi vinski mošt** gre v Mariboru zelo dobro v denar. Skoraj v vseh tukajšnjih gostilnah ga že točijo.

m. **Skrivnosten zastrupljalec mačk** se je pojavil na Teznem. Včeraj so ljudje našli ob Ptujski cesti več mrtvih mačk, ki so bile zastrupljene.

m. **Na Pohorskem prazniku** bodo med drugimi sodelovali tudi mali mariborski Sušteršičevi harmonikarji, ki pripravljajo za to prireditev poseben spored.

m. **Popravite od strele poškodovani mostni podpornik** na državnem mostu. Ob priliki zadnje nevihte je strela odkrila precejšen kos podpornika na državnem mostu. Ker to mestu ni v okras, je potrebno, da podpornik popravijo.

m. **Občni zbor Akademске podporne zadruge** bo danes ob 20. v Narodnem domu. Udeležba obvezna.

m. **V apno jama je padel pri Sv. Marjeti ob Pesnici** 22letni zidarski delavec Franc Ozimič, ko so gasili apno. Ozimič je dobil nevarne opekline na obrazu in so ga morali prepeljati v bolnišnico.

m. **Špeharji zopet na običajnem prostoru.** Tržno nadzorstvo v Mariboru nam sporoča, da bodo jutri, v soboto, špeharji zopet na Vojašniškem trgu kakor doslej.

m. **Sokol III.** sporoča, da je za 1. oktobra napovedana trgatve v Košakih preložena na nedoločen čas.

ILLRE!! 1. oktobra VELIKA KAVARNA

* »Toti list« Vas bo zabaval! Jutri, v soboto, 1. oktobra, izide 15. številka. V vseh trafikah jo dobite za ceno din 1.50.

* **Vabilo na vinsko trgatve Sokola Pobrežje v nedeljo, 2. oktobra, pri br. Renčlju.**

* **Starši!** Ali veste, da kupujete najboljše in najcenejše vse, kar rabi vaša deca v šoli, v knjigarni in papirnici Tiskovne zadruge, Maribor, na Aleksandrovi cesti!

* **Užitka poln izlet po prekrasnih Slovenskih gorah** prireja »Putnik« z udobnim avtokarom v nedeljo, dne 2. oktobra 1938. Cena vožnje le Din 50.— za osebo! Prijave se sprejemajo najkasneje do sobote opoldne pri Putniku Maribor.

* **»Putnik« Maribor** javlja, da je za jugoslovanske državljane, ki potujejo na Češkoslovaško ali v Romunijo, potrebno vidiranje potnih listov po pristojnih konzularnih zastopstvih imenovanih držav. Preskrbo viz prevzame tudi »Putnik« Maribor.

* **Bi radi spoznali francosko družbo iz prve tretjine 19. stoletja,** torej tam okrog 1830. leta? Vse njene tajnosti, ljubavne zapletljaj, ženska francoske romantike? Sezite po Stendhalovi knjigi Rdeče in črno, ki je temu pisatelju postavila več spomenik. Dobite jo v prekrasnem prevodu pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3 in v Mariboru, Aleksandrova cesta 13. Cena broš. knjigi din 110.—, v platno vezani din 130.—, v polusnje vezani din 150.—.

* **Hotel »Orel«** priporoča svojo izbornu kuhinjo, osobito ribe, t. j. fogaše, zander, šil, ščuke, postrvi in morske rake. Najboljša ljutomerska vina in Plzensko ter Tscheligjevo pivo.

* **Angleški tečaj.** Vpisovanje v angleške tečaje se bo vršilo v ponedeljek, dne 3. oktobra, od 6. do 7. ure zvečer na državni real. gimnaziji, pritličje levo. Podrobnosti in pogoji na izvesni deski kavarne Astorije.

* **Starokatoliška cerkev,** občina ima svoj urad v Tattenbachovi ulici v hiši števil. 20.

* **Knjigarna in papirnica Tiskovne zadruge,** Aleksandrova cesta 13, se priporoča kupovalcem šolskih potrebščin!

Kino

* **Grajski kino.** Prekrasen film »Uspavanka«. Znameniti pevci Benjamin Gigli, Mihael Bonen, Marija Cebotari.

* **Kino Union.** Danes senzacionalni, venenapeti, najnovejši Tarzan-film »Tarzan v harem«. Borba z divjimi zvermi.

Mariborsko gledališče

Sobota, 1. okt. ob 20: Otvoritvena predstava: »Kar hočete«. Premiera. Bloki.

Nedelja, 2. okt., ob 20. »Dva tuceta rdečih rož«. Znižane cene. Bloki.

Ponedeljek, 3. okt.: Zaprt.

Torek, 4. okt. ob 20: »Hudičev učenec«. Premiera. Bloki.

Premiera »Hudičevega učenca«. V nasprotju s Šekspirjevo klasično komedijo »Kar hočete« je »Hudičev učenec« gledališki komad sodobnega satirika Bernarda Shawa. Premiera v režiji Vl. Skrbinška, ki nastopi tudi v naslovni vlogi, bo v torek, 4. oktobra.

Abonenti za Narodno gledališče se še sprejemajo za nekaj sedežev v parterju, v ložah, na balkonu in na galeriji. Prijave sprejema dnevna blagajna.

Kultura

Dekretirane znanstvene resnice

Vsa tretja Nemčija slavi te dni osemdesetletnico rojstva pokojnega odkritelja nove nemške »nasejltvene-arheološke metode«, prof. Gustava Kossinna. Gustav Kossinna, rojen v Vzhodni Prusiji, po svojem primku gotovo vse prej kakor germanskega pokolenja, je pričel že v prvih letih svojega delovanja dokazovati, da ima nemška arheologija samo tedaj smisel, kadar odkriva in dokazuje nemško prakulturo. Po tem načelu je Kossinna napisal obširne razprave, v katerih je »dokazal«, da so arheološke najdbe na ozemlju Nemčije samo priče nemške preteklosti. »Ugotovile« je, da prebivajo Nemci na tem ozemlju že dolgo tisočletja, da je njihova kultura stara najmanj toliko, kolikor je grška in rimljanska in da je bil nemški narod že pred tisočletji na izredno visoki kulturni stopnji ter zato učitelj skoraj vseh drugih narodov v Evropi, zlasti v Srednji Evropi. Nemški arheologi in zgodovinarji v predvojni in povojni, demokratični Nemčiji, so se Gustavu Kossinnu smejali in ga kot znanstvenika sploh niso resno upoštevali. Saj tudi ni bilo nobenih dokazov za to, da so arheološke najdbe na ozemlju Nemčije res ostanki kulture predni-

kov sedanjega nemškega naroda. Najmanj pa je mogoče to trditi o najdbah v pokrajinah, o katerih je zgodovinsko nedvomno ugotovljeno, da so bile še pred nekaj stoletji slovanske. Kossinnove trditve so svojačasno odlično pobili tudi nekateri poljski, češki in drugi znanstveniki, katerim ni bilo težko dokazati, da so prvič nekatere najdbe dosti mlajše, kakor je on trdil, in da so drugič mnoge po vseh tipičnih znakih dokaz slovanskega izvora. Teh ugotovitev so se v polemiki s prof. Kossinnom poslužili tudi mnogi nemški arheologi, ki so jih v celoti potrdili.

Prišel pa je nacionalni socializem, kateremu je nova Kossinnova »znanost« prijala, saj je dajala novim nacističnim teorijam najsijajnejšo »znanstveno podlago«. In nauki Gustava Kossinna so bili dekretirani kot oficijelna znanost tretje Nemčije. Sedaj stoji družba, ki jo je ustanovil pokojnik v Berlinu, pod protektoratom »Bojne zveze za nemško kulturo« pod vodstvom Alfreda Rosenberga in v okviru »Državne zveze za nemško predzgodovino«. Koliko so vredne »dekretivne znanstvene resnice« — pa naj presodi vsakdo sam.

Knjiga o naših narodnih manjšinah

Prejeli smo knjigo dr. L. Trnjegorskega »jugoslovanske manjine u inostranstvu«. V daljši vrsti izčrpnih del o našem narodnem življu za mejami pomeni dobro dokumentirana in pregledna knjižica prav lep napredek. Je to stvarno pisano delo, ki nima namena polemizirati, temveč samo suho podaja konstatacije ter citira svečane obljube tujih oblastnikov, obljube, ki so kmalu po zasedbi bile pozabljene. Razen natančnih podatkov o slovenskih manjšinah — vse je nazorno prikazano z zemljevidi — ima knjižica tudi podrobne statistike hrvatskih in srbskih manjšin v tujih državah. Podatki o jugoslovanskem otoku (5.000 ljudi) v južni Italiji, o gradiščanskih Hrvatih, o Srbih na Madžarskem, Albaniji in Grčiji ter o Srbih in Hrvatih v Romuniji, bodo dobro služili vsem, ki se zanimajo za usodo naših manjšin v tujini. O naših slovenskih manjšinah so dani tudi vsi podatki, ki se nanašajo na kulturno življenje in primerjano je njihova usoda z usodo tujih manjšin pri nas. Bilo bi res škoda, če bi knjige ne prevedli v tuje jezike, vsaj v francoščino in angleščino, ker bi zahodna Evropa, ki se zadnje čase vedno bolj zanima za vzhodno-evropske probleme, tako dobila točne informacije. — Rr.

k **Belgijske nagrade za glasbo.** Belgijska vlada je razpisala več nagrad za najboljša glasbena dela, ki se bodo izvajala prihodnje leto ob priliki mednarodne razstave v Luettichu. Razpisane so: državna nagrada v znesku 30.000 belgijskih frankov, nagrada razstave v znesku 20.000 in nagrada mesta v znesku 10.000 frankov. Razen tega so razpisane še druge nagrade po 1000 frankov. Tekmovanja se lahko udeležijo skladatelji vseh narodov, ki še niso stari 35 let.

k **Hitlerjev »Mein Kampf« v poljščini.** V Varšavi izide te dni poljski prevod Hitlerjeve knjige »Moj boj«. Prevedel jo je znani poljski publicist Wladislaw Studnicki. Uvod je napisal Hitler sam.

k **Opera o Napoleonu.** Nemški skladatelj Edmund von Brock je dovršil novo opero, v kateri je glavna osebnost Napoleon Bonaparte.

k **Novo nemško gledališče.** Nemški vojvoda Adolf Hitler je poklonil posaarskemu mestu Saarbrücknu novo najmodernejšo gledališko stavbo. Poslopje je že dograjeno in bo te dni slovesno odprto.

k **Milanska Scala,** najslavnejše italijansko operno gledališče in eno najslavnejših na svetu sploh, je bila letos tehnično popolnoma preurejena in modernizirana po najnovejših dognanjih odrske tehnike.

Sport

SLAVIJA : ČŠK

V nedeljo se bosta ob 15.30 srečali na igrišču Rapida enajstoričniki Slavije in ČŠK iz Čakovca v borbi za točke. Po trenutnem stanju tablice bo to borba prvega z zadnjim, pri čemer pa je treba reči, da med obema nasprotnikoma ni take razlike, kakor bi se dalo sklepati iz razvrstitve na tablici. Slavija je v dveh zaporednih tekmah proti Železničarju in Mariboru — favoriziranim nasprotnikoma — dosegla odlična rezultata, tako da je popolnoma mogoče, da bomo v ponedeljek za presenečenje bogatejši. ČŠK še sicer ni dosegel lanske forme, ki mu je prinesla prvenstvo, igra pa brez dvoma jako soliden in taktično zrel nogomet in predvsem pravilni taktiki v igri se ima ČŠK zahvaliti za svoje uspehe. V pogledu kondicije in požrtvovalnosti prav nobenemu izmed obeh ne moremo dajati prednosti, malo več šans za zmago je treba menda dati gostom, toda pri Slaviji smo sedaj že nekako navajeni na presenečenja.

SPORED IZVEN MARIBORA

V Murski Soboti se bosta v borbi za prvenstvo srečala Mura in Maribor. Izid je precej negotov, morda bo uspelo Mariboru, da se vrne z obema točkama. — V Čakovcu bosta odigrala drugorazredno tekmo Gradjanski in Ptuj. Favorit je Gradjanski, rezultat vrstnega reda v tabeli ne more izpremeniti.

s Poverjeništvu SOLNP-a v Mariboru (službeno). Tekmo Gradjanski - Ptuj sodi s. s. g. Nemec. Delegiranje za lokalne tekme bo objavljeno jutri.

s Sodniki za I. razred mariborskega okrožja. Sodniški odbor je delegiral sledeče gg. ss.: Železničar - Rapid Presinčer, Slavija-ČŠK Skalar, Mura-Maribor Veble (po sporazumu).

s Kolesarska zveza kralj. Jugoslavije (službeno). Obveščamo vse kolesarske podzveze in klube, da je tekmovalanje za državno prvenstvo države iz teh. razlogov za nedoločen čas preloženo. — Zvezin preds. g. H. Rosenberg je nastopil trimesečni bolezenski dopust, v njegovi odsotnosti bo vodil posle I. podpreds. g. F. Jurčić, Zagreb, Relikovičeva 6. Glavni tajnik: Ferrari I. r.

s Mariborska zimskosportna podzveza je imenovala za svojega zastopnika v Turističnem odboru g. kapetana Gnusa.

s Jugoslovanska teniška zveza je za branila sodelovanje Menzla, Čejnarja in Hechta na mednarodnem teniškem turnirju za prvenstvo Podunavja. Tudi še ni gotovo, ali bo prišel Mitč, ki brani naslov prvaka Podunavja in pokal beogradske Politike.

s Nadaljevanje občnega zbora ZNP-a bo v smislu sklepa JNS-a dne 23. X. — Pravo glasovanja bodo imeli vsi delegati ki so ga imeli zadnjič pri začetku občnega zbora.

Sport in esperanto

Nedavno se je vršilo v Beogradu lahko atletsko tekmovalanje za prvenstvo Balkana. Jugoslavlani, Grki, Turki in Albanci so tu merile svoje moči in sposobnosti. Tekmoval je cvet balkanskih sportnikov, tekmoval in se razšel na svoje domove, ne da bi se bil pobliže spoznal, ne da bi bil dobil medsebojno kakšen ožji notranji kontakt. Nejugoslovanskim udeležencem je bilo tekmovalje in bivanje v Beogradu kakor nemi film brez besedila, videli so le površinske slike beograjskega življenja, ker jim je manjkalo skupno sredstvo za izmenjavo misli, manjkal jim je skupen jezik.

Naučiti se toliko jezikov, da bi bilo dovolj za stike z vsemi narodi, ki pridejo glede sporta v poštev, ne more nihče. Uvedba kateregakoli »svetovnih« jezikov bi danes značila hegemonijo tistega naroda. »Živ« jezik pa bi značil tudi veliko nadmočnost njegovih pripadnikov na mednarodnih sestankih, konferencah ni debatah. Redko se kdo nauči tujega jezika tako dobro, da bi mogel uspešno tekmovali v debatah z ljudmi, ki jim je razpravi jezik tudi materin jezik.

Mednarodni pomožni jezik mora biti uporaben v vseh panogah življenja, dati mora možnost tudi najsubtilnejšega izražanja, da človeka, ki se ga je naučil, ne pusti nikjer na cedilu.

Tem zahtevam ustreza danes samo esperanto. Kot umeten jezik, sestavljen iz elementov indo-evropskih jezikov, je nevtralen, radi svoje enostavne slovnične brez izjem je neprimerno lažji od vsakega nacionalnega jezika, a ogromna izvirna in prevodna literatura dokazuje njegovo vsestransko uporabnost.

Zato se, sportniki, učite esperanta!
F. H.

s Proslava 20-letnice JNS-a bo v maju 1939. JNS namerava igrati v okviru jubilejnih prireditvev z reprezentancama Anglije in Italije.

s. Teniške rang-liste. Pierre Gillou predsednik Francoske teniške zveze, je sestavil sledečo listo: 1. Donald Budge (USA), 2. John Bromwich (Austr.), 3. B. Riggs (USA), 4. Austin (Ang.), 5. Quisi (Austr.), 6. Mako (USA), 7. Wood (USA), 8. Hunt (USA), 9. Menzel (Nem.), 10. Punčec (Jug.)

Svetovna teniška rang-lista za danes, ki jo je sestavil Pierre Gillou, preds. Francoske ten. zveze, je sledeča: 1. H. Moody-Wills (USA), 2. H. Sperling (Danska), 3. A. Marble (USA), 4. H. Jacobs (USA), 5. S. Fabyan (USA), 6. J. Jedrejowska (Polj.), 7. D. Bundy (USA), 8. S. Mathieu (Francija), 9. R. Wynne (Austr.), 10. M. Lumb (Ang.).

s. Iz Tokia poročajo, da je sprinter Jasioku ponovno pretekel progo 100 m v času 10.2 sek. ter s tem izenačil Owensov svetovni rekord.

Gospodarstvo

Omejitev in kontrola uvoza in izvoza

Ker so tudi druge države z ozirom na mednarodni položaj omejile izvoz in uvedle stroge kontrolne mere, je finančni minister na predlog Narodne banke izdal odlok o omejitvi našega izvoza in uvoza. Novi odlok točno določa, katere vrste blaga se smejo izvažati samo za devize in kakšno blago se sme oziroma ne sme uvažati iz neklirinskih držav. To so predvsem varnostni ukrepi po zgledu drugih držav. Finančni minister je odredil, da se izvoz predmetov, naštetih v odloku, sme vršiti samo proti plačilu v svobodnih devizah. Odobrenje za zavarovanje valute bo izdajala samo Narodna banka. Izvozna omejitev velja za te le predmete: telečje in goveje kože, hrastovi pragi, rafiniran špirit, denaturiran špirit, bavksit v komadih in prahu, železna ruda, manganova ruda, svinčena ruda, cinkova ruda, piritova ruda, piritova flotirana ruda, železna žlindra, svinčena žlindra, črni premog, surov glicerin, izdelano usnje — podplati v kruponih, izdelano usnje — vratovi, izdelano usnje — okrajniki, izdelano blank usnje, izdelano telečje in goveje usnje, celuloza, feromangan, železo za obroče, staro železo, plemenito in specialno jeklo, kon-

centrat bakrene rude, koncentrat cinkove rude, antimon in aluminij.

Istočasno pa je finančni minister z odlokom odredil, da se od 30. septembra naprej ne smejo uvažati iz neklirinskih držav brez dovoljenja Narodne banke naslednji predmeti: paradizniki, česen, surov kakao, čaj, začimbe v zrnju, v lupinah, oluščene ali zmlete, prečiščen parafin, izvlečki in snovi za strojenje kože, kolikor niso nikjer imenovani, in umetne snovi za strojenje, ostali organski, kemični proizvodi in preparati, lekarniški proizvodi, ki niso drugje imenovani, razen preparatov za izločanje kamna iz parnih kotlov, preparati za barvanje, razen umetnih organskih barv in izrecno imenovanih, puder, pomade, rumenila in belila, barvila za lase in ostalo, preja iz naravne svile, drugje neimenovana, enonitna ali večnitna — surova, kožuhovina, prirejena ali neizdelana, trakovi za filme in filmi za bioskope, odpadki, drobci steklenih izdelkov, steklena pena, parni kotli tudi z opremo — za parne stroje, bicikli, motocikli in prikolice ter njihovi deli, stroji za računanje, pisanje in razmnoževanje.

Nov zakon o bolnišnicah

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje je sestavilo petčlansko komisijo strokovnjakov, ki ima nalogo, sestaviti in natančno proučiti besedilo za novi zakon o bolnišnicah. Tej komisiji predseduje inspektor za bolnišnice dr. Jovan Klisić. Komisija je predelala načrt zakona o bolnišnicah tako, da bo zdravniška služba po bolnišnicah koncentrirana.

Po štiridnevem zasедanju je bilo za sedaj sprejeto besedilo, ki se tiče razdelitve države na bolniška področja. Na čelu vsakega področja bo stala po ena bolnišnica. Po sklepu bo imela naša država 32 takih osrednjih bolnišnic. Na ozemlju vsake osrednje bolnišnice bodo

še druge bolnišnice, stalne, začasne in pomožne postaje, sedanje začasne bolnišnice, ki ne ustrezajo mestu in pogojem sodobne medicine, pa bodo ukinjene. Osrednja bolnišnica na sedežu banovine bo strokovni organ bane dotične banovine. Poleg tega se bodo pri vsaki banški upravi sestavili stalni bolniški odbori, ki bodo razpravljali o vseh bolniških vprašanjih. V teh odborih bodo tudi upravniški osrednje bolnišnice, ravnatelji higienskih zavodov, zastopniki banske uprave in po en predstavnik okrajnih zdravnikov. Pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje bo sestavljen tudi poseben bolniški odbor.

ZAKAJ JE POMANJKANJE VAGONOV?

V zadnjem času se naši trgovci pritožujejo, da je občutno pomanjkanje vagonov in zaradi tega trpi zunanja in notranja trgovina. Generalna direkcija državnih železnic pojasnjuje, da je temu kriv sedanji mednarodni položaj. V zadnjih 15 dnevih je veliko število vagonov prepeklalo blago v tujino, ni pa mogoč pravočasni povratek, ker so prekinjene prometne zveze med Madžarsko in Češkoslovaško, Nemčijo in Češkoslovaško ter Poljsko in Češkoslovaško. Ker je železniška uprava ukrenila vse potrebno, da se naši vagoni čim prej vrnejo, bo mogoče že prihodnji teden staviti naši trgovini dovolj vagonov na razpolago.

g. Ponovna licitacija z gradnjo ceste Ljubljana-Kranj v odseku Jeperca-Labor je uspela. Sprejeta je bila ponudba podjetja inž. Dedek iz Ljubljane za proračunsko vsoto 13 milijonov din.

g. Poselske in nameštenske knjižice, ki jih določa novi pravilnik, ki je te dni stopil v veljavo, so izdelane v žepnem formatu in vezane v platno ter bodo vsakomur služile kot osebna legitimacija.

g. Gospodarska kontrola v Nemčiji. Poostrenost mednarodnega položaja je vplivala na izredno strogo kontrolo nad proizvodnjo, predelavo in potrošnjo kovin v Nemčiji. Proti odlokom ni pritožbe. Je to nekaj vojaško gospodarski ukrep Nemčije.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

Žgodbina mojega življenja

Njena želja po priznanju pa je naletela le prelahko na ovire. Bila je preveč občutljiva, ker je stremela po neuresničljivih idealih. Čeprav se je navidez zdelo, da je mirnega značaja, je vladal v njeni notranjosti mučni nemir, kajti bila je mnogo preveč tenkovestna in je trpela zaradi tega, ker bi bila rada tudi najboljšo stvar naredila še boljše. Njeno stremenje po popolnosti jo je delalo včasih nestrpno in nepravilno. Zaničevala je vse slabo in grdo. Lahko je postala neprijazna do vseh, ki so njeno vero zanemarjali ali pa se niso brigali za verske zadeve. Držala se je krčevito načel, navad in običajev svoje mladosti. Nasproti vsemu novemu je bila nezaupljiva in sovražna. Ako bi bila mogla, bi bila kazalec na svetovni uri gotovo pribila, da se ne bi več premikali, in odklonila vse nove iznajdbe, tudi tiste, ki so bile v korist. Nikoli nisem v življenju srečala človeka, ki bi bil tako trdno priklenjen na stare navade, kakor je bila mama. Bila je pripravljena nasprotovati vsemu človeškemu napredku vobče. S staranjem je ustvarjala ta trdovratnost okoli nje zid, ki jo je vedno bolj ločeval od sveta in za katerim se je udrila, da bi lahko živela tako, kakor je njej ugajalo.

Posebno malo je cenila zdravila ter vse, kar je bilo v zvezi z zdravniki, bolničarstvom in bolnišnicami. Ker je imela sama železno naravo in ni bila nikoli bolna, je menila, da so vsa zdravstvena odkritja čisto navadno »moderno igrčkanje«, brez katerih so v starih

37

časih prav dobro izhajali. Zavrgla je teorijo o bacilih, nasprotovala je vsem desinfekcijskim sredstvom in jih sploh prepovedala. Norčevala se je iz vseh, ki so se ukvarjali z merjenjem temperature in krvnim pritiskom, ali pa se držali diete. Zdelo se ji je nespametno mazati rane z jodovo tinkturo ali cepiti se proti legarju. Operacije so se ji zdele grešni posežki v naravo, ki jo je Bog ustvaril. Vendar je rada jemala zdravila, kakor fenacetin, aspirin, salipirin, in bila je jezna, ako je kdo menil, da bi ti medikamenti lahko tudi škodovali. Kakor o verstvu, tako se nismo smeli nikoli pogovarjati tudi o zdravlilih. Ko je napočil čas, da sem se morala posloviti od domače hiše in prevzeti sama nase odgovornost za življenje, nisem imela niti najprimitivnejših pojmov o tej znanosti.

Mama, ki je bila tako po vsej resnici »veja prahrasta«, je trpela nedvomno zaradi svoje vzgoje, ki je menila, da je mogoče dati vsakemu človeku, ne glede na njegova svojstva, neki določen značaj, kakor na primer klobuk na glavo. Bila je avtokratična in konservativna, stroga in ponosna; v svojem srcu pa je bila sočutna in popustljiva. Njene ideje in njeni ideali so bili nekoliko zastareli in okosteni, toda kako širok je bil njen duh, kako tople in mlad njen humor! Zdelo se je, da je proti bolezni zavarovana, proti trpljenju neobčutna, toda trpljenje drugih je vedno globoko občutila. Dasi je imela v svoji garderobi najboljša oblačila, se je vendar rajše oblačila v surova blaga, debelo perilo in ničvredne plašče. Bogata lastnica in dobra poznavalka antičnega pohištva, dragocenih porcelanov in presenetljivih umetnin starih zlatarjev, se je v vsakdanjem življenju posluževala modernih surogatov. Toda tega ni delala iz zbirateljske ljubezni, da bi prave umetnine va-

rovala, nasprotno, zdelo se ji je, da jo vse to odvrca od njenega vsakdanjega, privajenega življenja. Ali je mama čutila pri tem olajšanje ali je to delala z obžalovanjem, tega nikoli nisem mogla izvedeti. Ena glavnih maminih lastnosti je bila — zakrknjenost.

Srečne harmonične narave lahko primerjamo krogom, ki se ti kažejo prijazni in prijateljsko vabljivi. Mama žal ni bila izmed njih. Bila je vse bolj podobna prepadu na ognjeniškem ozemlju. Težko pristopna, se ni razkrila niti duši, ki se je na vse načine trudila, da bi se ji približala. V njej so bili kotički popolnega miru in neskončne ljubezni, ki so spominjali na zakotja ruskih cerkv, toda bili so tudi taki, v katerih so divjali viharji. S tem nočem reči, da je družila mama v sebi pekel in nebo, ne, bila ni nikako polbožanstvo; in nobena druga demonija je ni mučila, kakor samo tista, katera je spravljala tudi Prometeja v večno bol: hrepenenje po čistem dnevu, po luči, ki je nobena tema ne moti. Bila je favstična narava v smislu Dostojevskega z vsemi tistimi časovnimi menami ponižanja in ponosa, katerih neruska duša nikoli ne more razumeti. Njena temeljna lastnost je bil tisti ruski nemir, ki se obrača zdaj proti najnujnejšemu, zdaj proti najljubšemu, ki hitro vse potrdi in si škoduje, samo da bi vžila trpljenje. Ta pranagon je mamina vzgoja pustila nedotaknjen, ko se je trudila, da bi spremenila nežnega, toda prabitnega in visoko nadarjenega otroka v brezčutno šablono značaja.

Mama je bila vedno s rce našega življenja. Čeprav nenasitljiva čitateljica in rada sama, se vendar nikoli ni nehala brigati za naskrbnejše nadzorstvo. Naših zabav se osebno ni udeleževala.

Zanimivosti

Lindberghova pot vodi v neznano

BIOLOG IN KULTURNI FILOZOF DR. ALEXIS CARREL SODELUJE S SLAVNIM LETALCEM.

Lindbergh ne daje novinarjem nikakih intervjujev, umika se pa tudi pred lovč avtogramov in navdušenimi množicami. K temu ga opravičuje vsa njegova preteklost. Lindbergha je naravnost groza pred ljudskimi množicami, kajti iz nje je nekoč izšel neki neznanec, ki mu je odnesel in umoril njegovega prvega otroka.

Ob rojstvu drugega otroka se je Lindbergh srečal v porodnišnici z doktorjem Carrelom. Le malo ljudi sluti, kaj pomeni to srečanje v Lindberghovem življenju. Pomeni toliko, da je potrebno pisati o dr. Carrelu, če hočemo pisati o Lindberghu, Francoz, ki je po svoji zunanosti bolj podoben Nemcu kakor kakemu Romanu, je vzel Lindberghovo privatno življenje, da bi ga utelesil v svojih delih. Da: pisati o Lindberghu pomeni danes govoriti o Carrelovem delu. In kakšno je Carrelovo delo?

Dr. A. Carrel je odšel kot internist lyonske bolnišnice v New York, kjer je začel delati v Rockefellerjevem centru in kmalu postal eden najvidnejših kirurgov naše dobe. Že l. 1907 je trdil ameriški zdravnik Harrison, da je mogoče samostojno vzdrževati pri življenju del telesa ali kak organ, vzeti iz živalskega telesa. Carrel je dokazal ta nazor praktično. Vložil je v posodo nogo mačjega zarodka in jo hranil s filtrirano kokošjo krvjo. Noga se je razvijala povsem normalno. Dr. Carrel je prišel do zaključka, da bi bilo mogoče v posebni aseptični sesalki, torej v nekem umetnem srcu, prehranje-

vati, vzdrževati pri življenju, razvijati in zdraviti kateri koli amputirani živalski ali pa človeški organ. To sesalko je iznašel dr. Carrellu Charles Lindbergh.

Kako je prišlo do tega sodelovanja med znanstvenikom in letalcem? Odgovor na to vprašanje najdemo v Carrelvih knjigah. Opažati je namreč, da se Carrel vedno bolj nagiba od obče kulturne filozofije k praktični politiki. S tem njegovim preobratom pa je v tesni zvezi — Lindbergh. Zdi se namreč, da hoče Carrel postaviti ameriškega junaka drugam, ker noče, da bi ostal vedno samo graditelj »umetnih src«. Carrel, ki je prepričan, da je v svojih delih našel pravo pot za obnovo in moralno ozdravljenje sodobnega človeka, se je očitno odločil tudi za aktivno udeleževanje v političnem življenju. Za kaj takega pa pomeni ime Lindbergh neizmerno mnogo. On je brez madeža in je ljubimec širokih množic. Nam se zdi to neverjetno, toda če bi vprašal povprečnega ameriškega državljanca, kaj bi takole rekel k Lindyju, kakor ga »po domače« nazivajo, kot predsedniku Združenih držav...

Seveda ne moremo in ne smemo pripisovati niti Carrelu niti Lindberghu drugega kot načisteje namene. Praktično za zdaj še ni mogoče govoriti ne o name-nih ne o načrtih. Ali v sodobnem življenju se dogajajo vse mogoče stvari. Minula leta so uresničila mnoga najtrdovratnejše zanikovana ugibanja...

Kam z bogastvom?

TRAGEDIJA MILIJONARJA, KI NE MORE ZMANJSATI SVOJEGA IMETJA.

Neki znani angleški magnat bakra je nesrečen zaradi svojega neizmernega bogastva. Mož zaman troši težke milijone v dobrotvorne namene in kljub temu ne uspe, da bi zmanjšal svoje imetje.

Že pred nekaj leti se je milijonar odločil, da se odreče svojemu odvečnemu bogastvu, ker je želel, da bi mogel živeti mirno življenje na svojem posestvu z majhno rento. Zato je osnoval mnogo dobrotelnih ustanov, v katere je vložil 720 milijonov dinarjev. Toda usoda je

hotela, da je dobil še več. Začel je zopet poklanjati denar na vse strani, tako da je že mislil, da bo lahko začel z življenjem brez milijonov. Pa dobi od nekega svojega zastopnika vest, da so našli na njegovem posestvu v Gvineji bogata ležišča bakra. Te nove milijone je bogataš poklonil Rdečemu križu.

Toda tudi zdaj ni imel miru. Od nekega sorodnika je nenadoma podedoval 25 milijonov. Ta denar je enostavno poslal nekemu sirotišču v Londonu. Čez čas je

bil spet neprijetno presenečen, ko je dedoval po neki svoji teti. To trimilijonsko dedščino je podaril neki univerzi.

Tedaj je bil mož prepričan, da bo lahko v miru živel. Nekaj časa je res skromno živel na svojem posestvu. Ker je pa tudi potem mnogo delal za dobrodelne zavode, je pred nekaj tedni kupil srečko neke dobrotelne loterije. Na njegovo nesrečo je glavni dobiček zadel prav njegova srečka. Zopet je obogatel za nekaj milijonov.

Spričo tako neizprosne usode se je bogataš pomiril s svojo »nesrečo«. Obdržal si je to novo bogastvo in zdaj živi zopet na veliko nogo, čeprav proti svoji volji.

KAJ JE PREMISLJEVAL BERNARD SHAW, KO JE BIL V SMRTNI NEVARNOSTI.

Prošle dni je izšla v Londonu neka biografija, v kateri je objavljen tudi zanimiv dogodek iz leta 1908, ki se je pripetil B. Shawu. Shaw in neki darovit gledališki igralec sta nekega dne plavala daleč ven proti odprtemu morju. Hipoma sta začutila, kako ju izdajajo sile. Pomirila sta se že z usodo, da utoneta, ko sta nepričakovano začutila pod nogami peščeno plitvino, odkoder so ju čez nekaj ur prepeljali ribiči v svojih čolnih. Po tej nezgodi je vprašal igralec svojega prijatelja Shawa, ali je tudi on vse svoje življenje preživel v spominu v tistih trenutkih, ko se je potapljaj. Na to vprašanje je Shaw odgovoril: Ni res, da se človek še enkrat spominja svoje preteklosti, kadar tone. Nasprotno! Preteklost mi sploh ni prišla na misel. Prvo, na kar sem pomislil, je bila ugotovitev, da nikjer v bližini ni nobenega čolna. Po tem sem mislil na to, da ne smem odpreti ust, če hočem, da se še bolj ne napijem vode kakor sem se je že. Nato sem pomislil, kaj poreče vaša žena, ko zve, da ste utonili. Trenutek preden sva se znašla na sipini, torej ko sem mislil, da je že vse končano, sem pomislil na to, da še nisem zaključil pogajanj z nekim pariškim založnikom in da bo po moji smrti moja družina ta pogajanja pokvarila...

MAČKE — DOJILJE SREBRNIH LISIC.

Pred nekaj dnevi je danski radio objavil nujen nujen poziv vsem lastnikom mačk, ki so pravkar dobile mladiče, naj odstopijo te mačke farmam za gojitev srebrnih lisic, kjer se je nedavno izleglo okoli 90 lisic. Te mladiče so njihove stare sprva dojile, pozneje pa so jih začele napadati in gristi. Morali so jih ločiti, da bi pa mladiči od gladi ne poginili, si je lastništvo farme moralo pomagati z mačkami. Poziv je imel velik uspeh: še istega dne so dobili nad 100 mačk, ki so se na nje mlade lisice hitro navadile.

× Roj komarjev je izzval letalsko nesrečo v bližini Barja. V višini 600 metrov je naletel pilot na roj, ki se pred letalom ni razpršil, temveč je vpadel v aparate in druge naprave, tako da so prenehale delovati. Zračna struja pa je potegnila mrčes tudi v motor, ki se je

takoj ustavil. Letalcu ni preostalo drugega, kakor da se spusti s padalom. Avion je padel na neko vas in ubil tri ljudi, pilot pa je nepoškodovan pristal na zemlji.

× Lastovko je ujel na trnek neki strastni ribič na Angleškem. Ko je izmenjal na trnku črva in zamahnil po zraku, da bi ga vrgel v vodo, je priletela lastovka in ga zagrabila. Seveda jo je ribič takoj spustil.

× 50.000 din je našel v banani neki šofer v Gdinji na Poljskem. Na cesti je pobral banano in jo začel lupiti in na svoje veliko presenečenje je našel v njej za 50 tisoč dinarjev nemškega denarja. Bankovci so bili vloženi v banano zelo skrbno. Policija domneva, da so banano izgubili nemški tihotapci.

× Pred oltarjem je spregovorila glu-honema nevesta od vznemirjenja. V Dublinu sta se nedavno poročila dva glu-honema. Ko je duhovnik opravil v »je-ziku« gluhonemih poročni obred in vprašal nevesto, ali hoče navzočega ženina za moža, je popolnoma jasno in glasno izgovorila »Hočem!«, namesto, da bi samo pokimala z glavo, kakor so vsi pričakovali. Potem se je onesvestila... Ko se je opomogla, je pojasnila »čudež« in dejala, da je začutila silno željo, izraziti svoj pristanek z glasom, kar ji je na njeno lastno največje presenečenje tudi uspelo.

× Največji potniški parnik »Ocean Elizabeth« je bil z velikimi svečano-stmi 27. t. m. spuščen v morje. Ni pa le največji, temveč tudi najluksuznejši. Vozil bo na progi Amerika—Anglija.

× Velemesto 40 milijonov mravelj. Blizu francoskega mesta Quimper so našli mravljišče doslej nevidne velikosti. Mravljišče ima 16 glavnih in 62 stranskih »kolonij«. Največje bivali-lišče leži točno v sredini naselbine. Vse »mestne četrti« so spojene z ulicami, katerih skupna daljina znaša 10 km. Mravelj je tu okoli 40 milijonov.

× Nepričakovan uspeh. Nekemu sod-niku v Bostonu je bil ukraden v sodnem poslopu klobuk. Iz radovednosti je dal v časopise oglasa, da je bil tat pri dejanju opažen in da bo aretiran, če v 24 urah ne odda klobuka nazaj. Preko dneva je prinesla pošta vratarju — 21 klobukov. Sodnikovega klobuka pa na žalost med njimi — ni bilo.

SADNA TRGOVINA V SLOV. GORICAH V ZASTOJU

Sadna trgovina v Slov. goricah je že v začetku septembra popolnoma zastala v času, ko so prišle na vrsto za izvoz važnejše namizne sorte jabolok. Ta zastoj je povsem hudo prizadel posestnike, ki svojih jabolok ne morejo prodati in jih zaradi tega me-ljejo, ker bi pri nadaljnjem čakanju pričele gniti. Vsekakor hujše pa so prizadeli sadni trgovci, ki imajo po večini polna skladišča nakupljenih jabolok, ter jim je zaradi zastoja segnilo in se pokvarilo že do 30% jabolok. Trgovci so radi tega v ogromnih skrbih, ali bodo jabolka še sploh lahko izvažali, za kar pa je po sedanjem izgledu le malo upanja.

S sodišča

Škandal mu je hotela napraviti

Neka omožena delavka je prišla koncem lanskega leta k nekemu mariborskemu okoliškemu starinarju. Starinar se je zasukal okoli nje in jo poljubil. Na čevljih, ki jih je kupila pri njem, pa ji je popustil dva kovača. Delavka Ivana F. je odšla, a se čez nekaj dni znova vrnila. Tokrat si je dovolil starinar še več, da je morala ženska celo v bolnišnico. Sploh je prihajala k njemu dostikrat in starinar jo je moral zmeraj s čem potolažiti — ali z denarjem, ali z blagom, kajti 42 let stara Ivana mu je zagrozila, da bo odšla k njegovemu ženi ter ji vse povedala, ali mu bo pa napravila škandal v trgovini. Tega se je starinar bal in vedno ji je kaj odri-nil, čeprav s težkim sremem.

Ker sta se Ivana in starinar bojda poravnala se je senat odločil, da povabi k razpravi še starinarja ter je razpravo zategadelj za nedoločen čas preložil.

Strastna kadilca

Filip Jug bo imel 38 let, Ivana Stopar pa nekoliko več. On je ključavničarski pomočnik neke v Mariboru, ona pa je omožena delavka. Oba sta že sedela na zatožni klopi, on že celo večkrat zaradi tatvin. Tudi tokrat sta prišla na zatožno klop zaradi tatvine. Prva obtožnica ju dol-ži, da sta enkrat maja letos pila v neki bistriški gostilni. Ko se je umaknila gostilničarka iz krčme, se je Iva-

na »postavila na stražo«, Filip je pa tačas zmaknil iz nezaklenjene omarice 5 zavojčkov »Drava«. Niso bili dosti vredni tisti cigareti, komaj dva kovača, ali bila je tatvina. Orožniki so našli en zavojček cigaret pri Filipu, 4 pa za Ivanino bluzo. Nista jih ukradla, v neki trafiki sta jih kupila. Ali to še ni vse. Druga obtožnica ju dolži, da sta začetkom leta nakupila celo zalogo galanterije, čeprav sta vedela, da je bila ukradena. Tudi to galanterijo so orožniki našli pri enem izmed njiju.

Ona je dobila 10 dni zapora, on pa za tiste cigarete 3 mesece strogega zapora, ker je stari tat. Oba sta kradla, ker sta strastna kadilca, čeprav oba trdit, da sta nedolžna »kak je Bog v nebesih«. Ona je kupila galanterijo od neke ženske, ki ji je povedala, da je kupila tiste reči pravkar v trgovini. Ne pozna je, ali našla jo bo.

Radio

Sobota, 1. oktobra. Ljubljana, 12 Opoldanski koncert. — 18 Za delopust. — 20.30 Invalidska akademija (prenos iz Novega mesta). — 22 Napovedi, poročila, orkestrski koncert. — Beograd, 12 Opoldanski koncert. — Beograd, 18.15 Koncert po željah poslušalcev. — 20.30 Simfonični koncert. — 22 Napovedi, poročila, lahka glasba. — Sofija, 20 Vokalni koncert. — Praga, 19.20 Orkestralni koncert. — Paris PTT. 20 Simfonični koncert. — Milano, 21 Donizetijeva opera »Favoritinja«. — Varšava, 20 Vokalni koncert.

Razno

ROBAUSOV SUHOR
v kvaliteti nedosegljiv. 1250

HALO! HALO!
V soboto zvečer in v nedeljo vsi na »Vinsko trgatvo« in prišleke pogostiti v gostilni Kren (Klemenšak), Pobrežje. 1483

VABILO NA VINSKO TRGATVO
katera se vrši v soboto, 1. X. v gostilni Hartberger, Studenci. 1485

Stanovanje

OPREMLJENO SOBO
oddam boljšemu gospodu. — Vprašati Tržaška c. 44, trafika. 1488

TRISOBNNO STANOVANJE
se odda takoj v našem, Frančiškanska 21-I, desno. 1471

Opremljeno, lepo SOBO
s posebnim vvhodom oddam s 1. oktobrom. Fanel, Principova ul. 4. 1484

Lepo OPREMLJENO SOBO
sončno, oddam v centru mesta Naslov v upravi. 1453

ENOSOBNO STANOVANJE
v novi hiši, 7 minut od Glavnega trga se takoj odda 2 odrasli osebam. Ponudbe na upravo pod »Točni plačniki«. 1466

Oddam s 1. oktobrom opremljeno, lepo, sončno, zračno SOBO
Ugodno za častnike. Naslov v upravi. 1469

Prodajam

DVA PRAŠICA
se prodata, 5 mesecev stara, Gubčeva 46, Pobrežje pri Mariboru. 1470

Na prodati rabljen STAVBNI LES
po zelo nizki ceni. Ogled in pojasnila na dvorišču tavarne Doctor in drug. Maribor, od 13.—15. ure. 1486

Službo išče

Zena srednjih let z dolgoletnimi izpričevani isče službo kot GOSPODINJSKA POMOČ-NICA
Naslov v upravi. 1468

Službo dobi

Isčem POROČENO NATAKARICO z osebno pravico. Nastop s 1. novembrom. Naslov v upravi. 1446

Spomnite se CMDI